

EESTI MAASTIKUARHITEKTIDE LIIDU

KUUKIRI

11/2023

EMALi kuukirja järgmine number ilmub **1. detsembril**

juhatus: juhatus@maastikuarhitekt.ee

Maarja Gustavson (557 9979), Tanel Breede (521 7478)

Silver Riisalo (507 9638), Külli Sepp (514 4443)

koordinaator: Reet Soans info@maastikuarhitekt.ee (5060 834)

kuukiri: Minea Kaplinski-Sauk minea@maastikuarhitekt.ee

ARHITEKTUURIPREEMIADE AUHINNATSEREMOONIA

Arhitektuuripremiate konkursside pidulik lõppakord jõuab aina lähemale ning selle aasta arhitektuuripremiad saab pärjatud juba vaid veidi enam kui kuu pärast, **8. detsembril Lillepaviljonis**.

Õige varsti avame ka ürituse piletimüügi, ent seni ärge unustage oma lemmikuid välja valimast, et teaksite, kellele tseremoonial pöidlaid hoida. Kõikide liitude nominentidega saate tutvuda ürituse ametlikul veebilehel arhitektuuripremiad.ee

Seminar: Rohevõrgustiku toimimine ja kaitse – kuidas edasi?

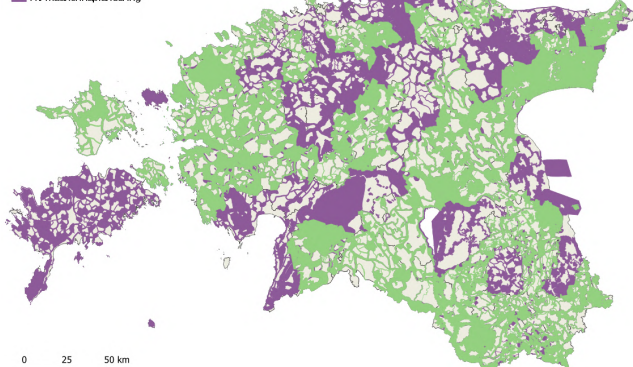
Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi ruumilise planeerimise osakond koostöös Eesti Planeerijate Ühinguga kutsub Teid seminarile „Rohevõrgustiku toimimine ja kaitse – kuidas edasi?“.

Üritus toimub **8. novembril** Tartus aadressil Ujula 98, Emajõe Lodjakoja „Puutöösaalis“, ajavahemikus 11.00 – 15.00. Ühtlasi pakume võimalust osaleda veebis (Microsoft Teams vahendusel).

Esinema tulevad: Villy Lopman, Tiina Zuppur, Piret Toonpere ja Keskkonnaagentuuri- ning Kliimaministeeriumi esindajad. Lisaks ettekannetele on kavas töögrupid ja paneelarutelu.

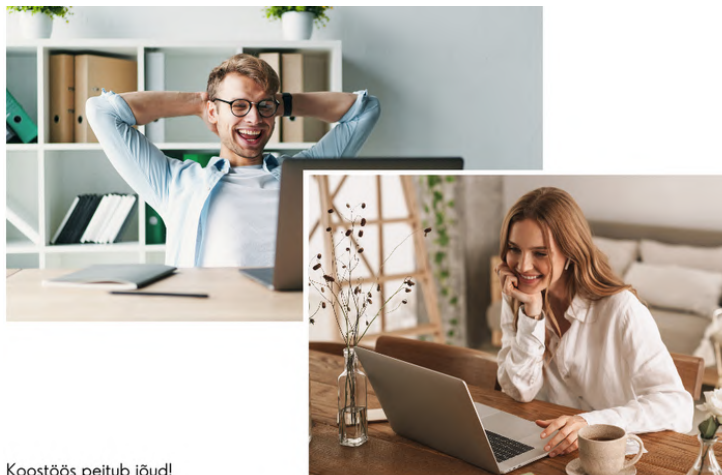
Seminaril koha peal osalemiseks palutakse osavõtt registreerida hiljemalt 1. novembril (täna!) SIIN.

RV üldplaneering
RV maakonnaplaneering

TÖÖKUULUTUS: maastikuarhitekt

Deverde OÜ otsib oma meeskonda maastikuarhitekti. Kandidaadilt oodatakse erialast haridust, töökogemust, kutsetunnistust (või valmisolekut selle taotlemiseks), kohusetunnet ning tulemustele orienteeritust. Omalt poolt pakutakse paindlikkust nii töö vormi kui asukoha osas. Kandideerimise tähtaeg **9. novembril**. Lisainfo SIIN.

Koostöös peitub jõud!

LIITU MEIEGA, **MAASTIKUARHITEKT!**

TÖÖKUULUTUS: Tallinna detailplaneeringute teenistuse juht

Tallinna Linnaplaneerimise Amet otsib detailplaneeringute teenistuse juhti, kelle põhiülesandeks on linna detailplaneeringute ning projekteerimistingimuste eest vastutamine. Kandidaadilt oodatakse algatus- ning kiiret kohanemisvõimet, erialast magistriharidust ning vähemalt 3-aastast töökogemust. Kandideerimise tähtaeg **5. novembril**. Lisainfo SIIN.

 Tallinna
Linnaplaneerimise Amet

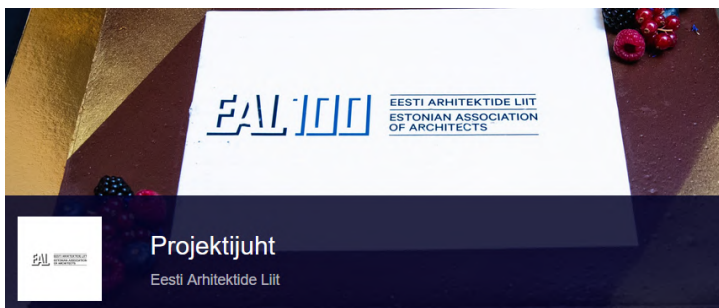
Detailplaneeringute
teenistuse juht

Täistööaeg · Tallinna Linnaplaneerimise Amet

TÖÖKUULUTUS: EALi projektijuht

Eesti Arhitektide Liit otsib oma meeskonda projektijuhti, kelle tööülesannete hulka kuuluvad liidu erinevate projektide sh seminaride ja konverentside korraldamine vastutava projektijuhina, selleks finantsvahendite taotlemine ja eelarvete koostamine, projektide kommunikatsiooni vahendamine liidu kommunikatsioonipartnerile ning liidu veebilehe info täiendamine oma projektide osas. Kandideerimise tähtaeg **24. novembril**. Lisainfo SIIN.

MAJA 113: eluase

Eluase, kui ta on meil olemas ja vastab meie vajadustele, on isiklik. Kui meil teda aga pole, kui ta ülalpidamine on kontimurdev, kui puudub eluase, mis oleks kooskõlas meie vajadustega, siis avaldub tema poliitiline mõõde.

ÜRO inimõiguste deklaratsioon sätestas juba 1948. aastal eluaseme inimese baasõigusena, ometi ei ole see kättesaadav kõigile, seda isegi heal majanduslikul järjel riikides.

Euroopas pole riiki, mis vähemalt mingil määral ei sekkuks oma territooriumi eluasemeturgu, et, nagu kirjutab **Hannes Aava** (lk 42), „hoida linnu ja asulaid sotsiaalselt mitmekesise, elava ja taskukohasena võimalikult laiale ühiskonnarühmale“. See tegevus on oluline, sest valitsetuna ärihuvidest võib kvaliteetne eluase muutuda luksuskaubaks. Eluasemevaldkonna arendamisest Eesti riigis kirjutab kliimaministeeriumi eluaseme valdkonna juht **Veronika Valk-Siska** (lk 18).

Kodu ja kinnisvara on ühe ruumi erinevad, kuid ka ristuvad tasandid. Nende kohtumist ja tihti vastanduvat suhet „kuuma vanni ja külma tehingu“ vahel vaagib **Mari Möldre** (lk 6), üks Veneetsia arhitektuuribiennaali Eesti paviljoni „Kodupeatus“ kuraatoritest. **Elo Kiivet** vaatab tagasi Tartu Tulbi-Veeriku kvartalile, kus nendesamade tasandite hõõrdumisest sündis üks 2000. aastate alguse kõrgeimalt hinnatud elamukvartaleid Eestis (lk 32). „[N]ii nagu meie kujundame oma igapäevast keskkonda, on ka meie keskkonnal meid kujundav võim,“ kirjutab Mari Möldre. Just sel põhjusel analüüsib Taani arhitekt **Mette Hübschmann** spekulatiivselt arendatud elamute tüüpilisi korteriplaane feministlikust vaatepunktist (lk 50).

Tänapäevast eluasemete arendamist ja ehitamist domineerivad spekulatiivset arendust võiks ka Eestis tasakaalustada ühisomandis, kogukondlikult ellu kutsutud ja hallatud mudelina, mis peavad eluruumi vahetusväärtusest olulisemaks selle kasutusväärtust. **Helena Rummo** ja **Eneli Kleemann**, kes käsitlesid magistritöodes kooperatiivset eluasemearendust, toovad asjakohaseid näiteid mittetulunduslikust elamuehitusest Euroopas (lk 82). Lisaks heidame pilgu Viiniusesse, arhitekt **Mantas Petraitis** juhtimisel kooperatiivselt arendatud Nõukogude-aegse tööstushoone katusekorrusele, mis on praegu kodus 16 leibkonnale (lk 96).

Veronika Valk-Siska mõttele toetudes: hea elukeskkond ei toimi hästi ainult funktsionaalses, ökoloogilises või majanduslikus plaanis, vaid vastab ka inimeste sotsiaalsetele, kultuurilistele ja psühholoogilistele vajadustele. Just seetõttu on arhitektil – ekspertide ja asutuste, tellijate ja elanike sihtide ja soovide sildajal – kvaliteetsete eluasemete kujundamisel võtmeroll.

Peatoimetaja Laura Linsi

MAJA suvi 2023 (113)

104 lk, eesti ja inglise keeles

Peatoimetaja: Laura Linsi; tõlge: Kerli Linnat, Ain Rada, Taavi Laanpere; keeleteimetajad: Karet Eesmäe, Taavi Laanpere, Ain Rada. Korrektuur: Karet Eesmäe, Roland Reemaa; kujundus: Unt / Tammik; trükk: Printon; tegevjuht: Kaire Pärnpuu.

Toetab: Eesti Kultuurkapital.

Number on saadaval arhitektuurimuuseumis, Kumu kaupluses, Apollos ja Rahva Raamatus. Samuti Selverites, Prismades, R-kioskites (sh lennujaamas) jm.

Hind: 12€.

Tellimisinfo [SIIN](#).

SISUKORD

Hakatus

Kuum vann ja külm tehing: eluruumi kaks palet
Mari Möldre

Essee

Eesti eluasemepoliitika uuenduskuuri lävel
Veronika Valk-Siska

Tagasivaade

Siili moodi elukvartal (Tulbi-Veeriku, AB Pluss, 2007)
Elo Kiivet

Essee

Elamumajandusest ja avaliku sektori vastutusest vabaturufetišiga ühiskonnas
Hannes Aava

Uurimistö

Turustatud koduinterjöö. Feministlik kriitika
Mette Johanne Hübschmann

Essee

Koos on tõhusam. Elamute renoveerimine piirkondlikult
Lauri Lihtmaa, Murel Truu

Projekt

Arhitektuur renoveerimismaratonil. Energiatõhususe, modernistliku pärandi ja ruumilise terviku võidujooks

Diana Drobot, Päär-Joonap Keedus

Essee, juhtumiuuringud

Kogukonna juhitud elamumajandus
Eneli Kleemann, Helena Rummo

Tegelus

Kooperatiivselt arendatud katusealune Viiniuses
Mantas Peteraitis, Laura Linsi

MAJA

Eesti arhitektuuriajakiri № 113
Estonian Architectural Review
Suvi / Summer 2023

Keila jõeäärse promenaadi ideevõistlus

Käimas on Keila jõeäärse promenaadi ideevõistlus ja kutsume kõiki maastikuarhitekte võistlusel aktiivselt osalema. Tegemist on just eelkõige maastikuarhitektidele suunatud võistlusega, kuna lahendused peaksid olema maastikku vähem sekkuvad ja arvestama looduslikult tundliku kohaga. Iseenesest on juba välja kujunenud tore jõeäärne jalutusrada, kuid rõhutada tuleks olulisemaid väärtuslikke kohti ja muuta need kasutajatele mugavamaks ja linnaruumiga paremini seonduvaks. Ideevõistluse korraldamisel on oluliseks lähtekohaks soov kombineerida looduslähedasi säästlikke lahendusi, mis tõstaks jõe kalda elurikkust, tagades samas ka kasutusmugavuse puhkajatele. Linnakeskkonnas on veeäärsed puhkealad erilise väärtusega. Keila linnasüdame vahetus läheduses paikneval loodusilmelisel puhkealal on suur potentsiaal kujuneda selle mitmekesistamisel linna avaliku ruumi oluliseks ja üheks atraktiivsemaks osaks. Lisainfot loe [SIIT](#). Võistlustööde esitamise tähtaeg on **1. detsembril**.

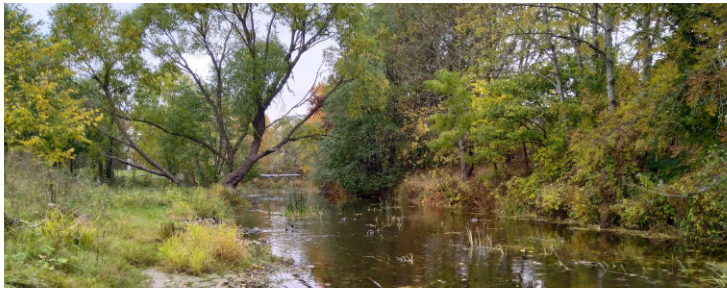

Foto: Sulev Nurme

Koidu tänava tänavaruumi arhitektuurivõistlus

Tallinna linn kuulutas välja avaliku üheetapilise arhitektuurivõistluse, millega otsitakse Koidu tänavale nii kodutänavat kui Uue-Maailma asumit peatänavat kontseptsiooni. Konkursialaks on Koidu tänava Suur-Ameerika tänava ja Pärnu maantee vaheline lõik. Võistluse tulemusena on kavas praegu autokeskse Koidu tänava kujundamine jalakäijaid ja jalgrattureid eelistavaks ning asumit liitvaks linnaruumiks. Tänav saab konkursiga omanäolise identiteedi, tasakaalustatud liikuvuskeskkonna, rohelisema ilme ning uusi viibimis- ja tegevuspaiku kõigile sihtgruppidele.

Võistlustööde esitamise tähtaeg on **17. november**. Lisainfo [SIIN](#).

Noblessneri arhitektuurivõistlus

Võistluse eesmärk on leida Noblessneri mereäärseid hooneid ja linnaruumi hõlmavale võistlusalale esinduslik, elegantne ja ajas püsiv arhitektuurne lahendus, mis väärtustab ja rikastab Noblessneri sadamalinnakut. Tulemus peab sobituma nii ajalooliste allveelaevatehase tööstushoonete kui ka viimastel aastatel loodud kaasaegse linnaruumiga.

Võistlustööde esitamise tähtaeg on **12. detsembril**. Lisainfo [SIIN](#).

Foto: Martin Dremljuga

BIRGIT PUKK

Milline on Sinu hariduskäik?

Ma õppisin Tallinna 32. Keskkoolis reaal- ja multimeedia kallakus. Tundsin, et minus on mingil määral loomingulisust ja samas olin tugev ka reaalainetes. Kandideerin erinevatele erialadele, sealhulgas ka Tallinna Tehnikaülikooli maastikuarhitektuuri. Otsustasin maastikuarhitektuuri kasuks, kuna see tundus kõige väljakutsuvam. Tegelikult ei olnud mul aimugi, mis see on. Läbisin nii bakalaureuse kui ka magistrantuuri TTÜ-s. Õpingute jooksul tekkis meil tugev ja tore kursus, mis koosnes kokku sulatatud päeva- ja kaugõppe grupist ja sisaldas erineva kogemuse ja taustaga inimesi. Suhtleme paljudega edasi ka pärast õpingute lõppu.

Kuidas leidsid tee just maastikuarhitektuuri juurde?

Nagu eelpool sai kirjeldatud, siis üsna juhuslikult. Aga ei kahetse seda valikut, vaid pigem leian, et on veel nii palju radasid, mida mööda selle valdkonna sees minna.

Millega oled pärast õpingute lõppu tegelema?

Magistri lõpus tuli meil läbida projekteerimise praktika ja tahtsin seda teha kohas, mis oleks pigem pikaajalise kogemusega suurem büroo. Peale lõpetamist tahtsin suvel veel natuke rajamistöde kogemust saada ja töötasin OÜ Kivisillas. Kirjutasin praktika osas mitmesse kohta ja proovisin isegi Rootsi saada. Leidsin, et büroos nimega K-Projekt AS on ka maastikuarhitekt ning saingi sinna praktikale. Praktika sujus hästi ja nii olen juba 5 aastat seal tööl olnud.

Mida ootad kõige rohkem EMALilt?

Head erialasisest koostööst ja liikmete vahelist toetust. Toredaid ühisüritusi, kus teisi "MAkaid" kohata ja tundma õppida. Ühtehoidmist keerulisemate teemade lahendamisel.

ÕPPEREIS ROOTSI AEDADESSE JA PARKIDESSE

Juuli alguses toimus Astellaria reisibüroo poolt kokku pandud õppereis Rootsis, kus bussitais aiandushuvilisi viidi tutvuma erinevate aedade ja parkidega. Loomestipendiumi toel võtsid aiandusreisist osa ka kolm liidu liiget, Laura Männamaa, Rutt Piir ja Eneli Niinepuu.

Fotode ja teksti autorid Laura Männamaa, Rutt Piir ja Eneli Niinepuu.

Laura: Olen olnud pikka aega reisimisest eemal ning kolleegide innustusel andsin omale tubli müksu ning broneerisin reisibüroo poolt korraldatud õppereisi Rootsi, mille eesmärgiks oli tutvuda erinevate aedade ja parkidega. Mida lähemale reis jõudis, seda suuremaks kasvas ärevus. Olen ikka olnud pigem omapäi kolaja ning mälestused bussireisidest pole kõige positiivsemad. Lisaks tuli reisi alustada ekstreemselt tormise ilmaga ning üle lahe pääsemine polnudki kõige lihtsam.

Sõitsime läbi Rootsi trajektoiril Stockholm-Enköping-Örebro-Göteborg-Jönköping-Linköping-Stockholm. Bussijuht suutis meid manööverdada ka kõige kitsamatesse kohtadesse, kohati oli tunne nagu oleksime Harry Pottery võlumaailmast tuntud võluribussis. Reisiseltskond oli kirev ja innustav. Bussi mikrofone kasutati nii erialase info jagamiseks kui ka mahlakateks meenutusteks eelmistest reisidest. Pidevalt saime ülevaateid nii ajaloost kui kohalikust kultuurist giidilt, kes üllataval kombel ei muutunud kordagi tüütuks. Marsruut oli koostatud nii, et sõitmine ise oli peaaegu alati parasjagu pikk ning kui bussiuksed lahti löödi, imbus kogu reisiseltskond parki või aeda, et seda täiel rinnal nautida, uurida ja kogeda. Me ei lasknud end segada isegi paduvihmast, vaevu panime seda tähele.

Õhtustel aegadel kolasime omal käel ringi ning söögikoha otsingutel saime tutvuda avalike parkide ja skvääridega, mis teele jäid. Kokkuvõtvalt lükkas see reis ümber kõiki minu eelarvamused ning oli üle ootuste tore! Soovitan kõigile armsate kolleegidele, kes on unustanud kui lähedal Rootsi meile on, sinna minna ning kogeda sealset välisruumi ning ka sõbralikku vastuvõttu ning kohalikku atmosfääri.

Rutt: Juuliku alguses toimunud aiandushuviliste bussireisil Rootsi tutvusime peamiselt erinevate avalike parkide ja aedadega, muuhulgas ka paari erakordse privaataiaga. Pean ütleva, et veel hetk enne minekut tõrkus mu mõistus aru saamast, miks olin end kirja pannud mulle tundmatu reisibüroo poolt korraldatud reisile, mida pidin kogema koos bussitäie võõraste inimestega! Nüüd tagantjärele ma vaid naeran oma hirmu üle, sest nüüd tean, et aiandusreisile lähevad vaid tõelised oma ala fanaatikud ning kuigi nende keskmine vanus ületab kõvasti minu keskeale lähenevat numbrit, olid reisikaaslaste entusiasm, teadmised haljastusest ning tohutu elurõõm suureks inspiratsiooniks ning osaks selle reisi õnnestumisest!

Eneli: Olen siiani käinud ennast erialaselt ja loominguliselt täiendamas suuresti omal käel, esmakordselt tegin seda maastikuarhitektuurist ja aiandusest huvitatud inimestele mõeldud grupireisiga. Selgus, et see andis reisile tugevasti lisandväärtust, sest pikematel bussisõitudel sai kuulda ka teiste kolleegide tööst ning põnevatest objektidest, mida keegi on varem külastanud. Lisaks oli meil suurepärase giid Astrid Talumaa, kes jooksvalt tõstatanud teemadele kiiresti vastuseid otsis ja meid mitmekülgsetl haris. Kõik objektid, mida külastasime, olid põnevad ja nende tutvustused hästi ette valmistatud. Lisaks õnnestus luusida ringi ka omal käel. Näiteks ühel õhtul külastasime Linköpingsi aianduseltsi parki, mis oli inimeste poolt hästi kasutuses ja kus anti ka lastele keskkonnaharidust.

Kuigi kõik külastatud kohad vääriskid omaette ülevaadet, toome järgnevalt ära mõned huvitavamad objektid ning nendega seotud tähelepanekud.

Millesgårdeni muuseum Stockholmis – skulptor Carl Millesi maja ning aia muuseum. Oskuslik reljeefi ning haljastuse kasutamine vahemereliku hõnguga aias, selle osade ning vaadete loomisel, sealjuures igal sammul saatmas Millesi looming. Muljetavaldav „aed aias“ ruumiline ülesehitus. Millesi koduaed ei ole eriti suur, aga see on jagatud paljudeks ruumiosadeks – väikesteks aedadeks, võimaldades osa saada väga mitmekülgsest jalutuskäigust.

Drömparken Enköpingus – Piet Oudolfi üks varajasemaid loominguid. Kuna ta kasutas seal oma unistuste taimi, on ka pargi nimi tõlkes Unistuste park. Hea näide püsikute kasutamisest avalikus pargis.

Stadsparken Örebro – suur linnapark, milles on palju väikeseid eriilmelisi aedu. Seda võtet kohtasime edaspidi teiste parkide puhul veel, kus pargi jagamine väiksemateks aedadeks annab väliruumile nii palju võimalusi ja kvaliteeti juurde. Örebro linnapargis oli ka esimene kokkupuude Peter Korni loominguga, kes oli seal kujundanud terve ühe aiaosa – nn „telliskivitoa“.

Peter Korni endine koduaed Landvetteris – nähtu ja kogetu põhjal julgen selle välja öelda – Peter Korn on üks hull mees, heas mõttes fanaatik! Ta rajas oma aia loodusliku metsa asemele. Kõigepealt võttis ta enamus puid maha, siis nägi ta alustaimestiku vahelt paistmas ühte kivi, mille ta soovis välja kaevata ning oma aias eksponeerida. Kaevamise käigus selgus aga, et tegemist on kaljurahnuga – kivi „lõppu“ ei paistnud ega paistnud. Ta sattus kaevamisega hoogu ning kaevas käsitsi (!) oma aeda terve „kanjoni“, tekitades nii mitmekülgseid võimalusi erinevate koosluste kasvamiseks. Peteril on ka sama hull bioloogist vend, kes reisib ümber maakera ning saatis oma vennale Peterile koju mitutuhat pakikest erinevate seemnetega, mis ta ise reisil kohatud taimedelt korjas. Eriti olid vennad huvitatud alpitaimedest. Peter üritas oma aias luua neile sobivaid kasvutingimusi, minnes sellega kohati ekstreemsustesse. Erinevate kasvutingimuste katsetuste tulemusel jõudis Peter selleni, et kõige parem on ükskõik milliseid taimi kasvatada liivas! On meist ju igaüks näinud, kuidas kuuma ilmaga rannas varbaid liiva alla surudes on seal alati niiske ja jahe keskkond, samas kui liiva pind võib päikese käes minna tulikuumaks. Sellest avastusest kasvas Peter Korni edu ja fenomenaaalsus ka maastikuarhitektina.

Jubileumsparken Göteborgis – igas mõttes ahhetamapanev lahendus kaasaegele pargile, mille üheks autoriks on ka Rootsis resideeruv ja töötav Eesti maastikuarhitekt Martin Allik (MARELD Landskapsarkitekter). Park on rajatud kunagisest laevatehasest tühjaks jäänud kõrge reostustasemega jäätmale. Göteborgi 400. aastapäevaks rajatud park on midagi enamat kui lihtsalt haljasala – see on maa tagasiandmine inimestele ja linnaloodusele, see on erinevate kultuuride, huvigruppide ja generatsioonide koos tegutsemise koht, see on aastatepikkuse eksperimenteerimise ning ruumikatsetuste julge viili. Raske on sellest pargist lühidalt täit olemust edasi anda, seda tuleb ise külastada!

Göteborgi Aiandusühingu park – Rootsis on hästi toimivad aiandusühingud ning suuremates linnades on nende hallata ka mitmekülgsed pargid. Parki jõudes arvasin esialgu, et olen botaanikaaias, aga sinna läksime alles järgmisel päeval. Göteborgi Aiandusühingu pargis eksponeeritakse kaasaegses võtmes erinevaid kooslusi ning haljastusvõtteid. Pargis oli palju erinevaid soppesid ning aiaosi, kuhu saab igaüks tulla ning pere või sõpradega aega veeta – selles osas ei erinenud see nõ tavalisest avalikust pargist. Eriti võlus, milline mängumaa oli rajatud lastele ning kuidas see oli mänguliselt haljastuslahendustega integreeritud.

Göteborgi botaanikaaiad

Göteborgi botaanikaaias tarbeosa hooldusmeeskond

Värtahamneni katuseaed Stocholmis – Juhuslik leid enne ärasõitu sadamast. Meeldiv ajaveetmise koht sadamahoone katusel, kui just tuuline ja rajuline ilm ei ole. Palju mõnusam koht istumiseks ning ootamiseks kui rahvarohke ootesaal, saab ka viimase pilgu linnapanoraami suunas heita. Haljastuslahenduses oli kombineeritud madalama kasvupinnasega aladel kukeharja ning kõrgemaga püsikuid.

Ryhovi haigla välialad Jönköpingus – Tohtul territooriumil laiuvad madalad haiglahooned mõjusid väliruumis kui hubane elamupiirkond. Mitte miski ei viidanud kõledatele fenoolilõhnalistele steriilsetele ruumidele hoonetes sees. Väliruumi kujundamisele oli silmnähtavalt juba aastakümneid panustatud, samas oli ka uuemaid väliruumiosid, mille kvaliteedis oli tuntuvalt läbimõeldud taimevalik ning hoolduskoormuse vähesus. Üks nendest oli ka meile juba eelnevalt tuttavaks saanud Peter Korni käekiri liiva ning kiviklibuste istutusvalade ning alpihõngulise taimekooslustega.

Roselundi rosaarium Jönköpingus – Kuigi ma (Rutt, toim.) pole mingi roosifänn ning mulle ei sümptatiseeri rooside kollektsiooniatid nende eklektilisuse ning väsitavalt kirju ilme poolest, siis see rosaarium oli minu meelest tõesti väga kena ning muljetavaldav. On suur oskus seada sellised kapriissed taimed nagu roosid sellisesse meeldivasse kooslusesse, et tulemus on rahulik, samas on võimalik igal roosil ikkagi piisavalt silma paista.

